

Forskning kræver flydende data og mere end fritid - fokus på forskning i børne- og ungdomspsykiatri og voksenpsykiatri

Pia Jeppesen
Professor, overlæge, ph.d.
Psykiatrien Region Sjælland
Afdeling for Børne- og Ungdomspsykiatri

Mail: pijep@regionsjaelland.dk

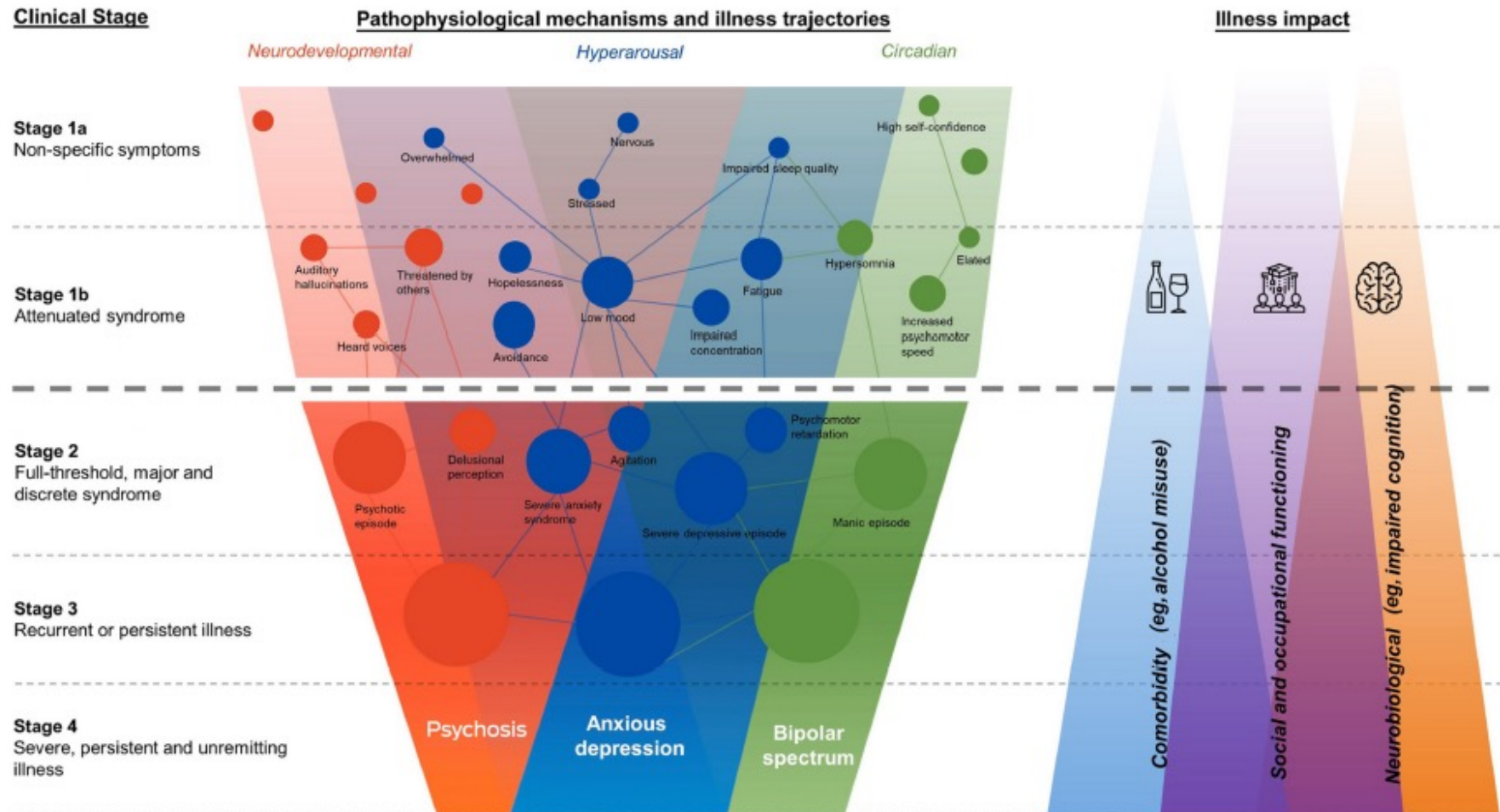
KØBENHAVNS UNIVERSITET
DET SUNDHEDSVIDENSKABELIGE FAKULTET

Psykiatriens udfordringer

- Psykiske sygdomme er folkesygdomme, og halvdelen debuterer i barne- og ungealderen.
- Psykiske sygdomme er den førende årsag til dårlig livskvalitet og nedsat funktion i hverdagslivet blandt unge
- Psykiske sygdomme ligger bag 25% af den samlede sygdomsbyrde i befolkningen
- Forbundet med store lidelser og omkostninger

Vi har forskningsbaseret viden om risikofaktorer og stadier i udviklingen af psykiske sygdomme

**Caspi A, Houts RM, Ambler A, et al. (2020).
Longitudinal Assessment of Mental Health Disorders and
Comorbidities Across 4 Decades Among Participants in the
Dunedin Birth Cohort Study. JAMA Netw Open.**

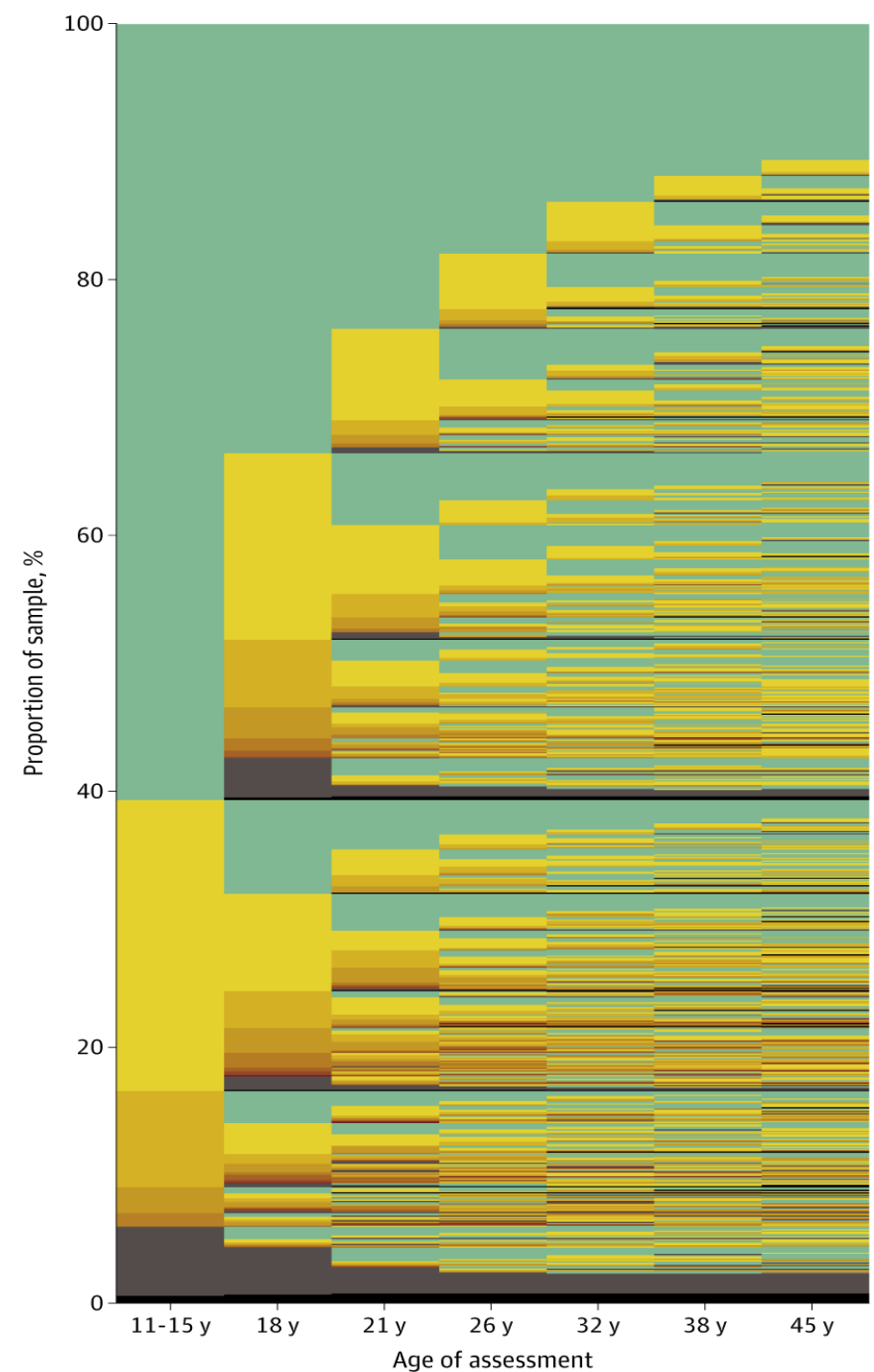
N=1037 individer fulgt med gentagne undersøgelser i aldrene 11, 18, 21, 26, 32, 38 og 45 år

Grøn farve indikerer personer uden diagnose

Gule-orange-brune farver indikerer personer med 1-2-3-4-5 diagnoser på det pågældende tidspunkt

Grå farve indikerer missing data

Sort farve indikerer død

Optimisme i psykiatrisk forskning

Fremskridt indenfor:

- Genetik, molekylærbiologi, neuropsykologi, billeddannede teknikker, matematiske modeller, kunstig intelligens, kliniske databaser, patient-reported outcome measures (PROMs), datamining fra journaler/mobilapp, registerforskning.
- Målbare markører for sygdomsrisiko, samt for tolerabilitet og effekt af behandling
- Brugerinddragelse, individualiseret behandling, fokus på mental sundhed, funktion, recovery
- Kliniske forsøg (RCT), metaanalyser og netværksmetaanalyser
- Sundhedstjenesteforskning og sundhedsøkonomiske studier

Aktuelle udfordringer

- Utilstrækkelig tilgængelighed, kapacitet og sammenhæng
- Utilstrækkelig kvalitet og tværfaglighed i de eksisterende tilbud
- Utilstrækkelige forebyggende og tidlige indsatser
- Stigmatisering og manglende prioritering og ligestilling på området
- **Utilstrækkelig forskning, faglig udvikling og manglende prestige**
- "Forskning til gavn for mennesker med psykiske lidelser – en national strategi" (2015) anbefalede at styrke rammer og fundament for forskning i psykiatrien men blev ikke implementeret

Overlægeforeningens forskningsrapport (2019)

- Godt halvdelen af alle overlæger er forskningsaktive:
  - Kun 29% af overlægerne i psykiatrien mod 53-59% af overlægerne i de medicinske, kirurgiske og parakliniske specialer
  - Kun 10% af overlægerne i psykiatrien *forsker i fritiden* mod 33% af overlægerne i de øvrige specialer.
- Hovedparten af alle *ønsker at forskning skal være en del af deres arbejde*:
  - 51% af overlægerne i psykiatrien mod 68-70% af overlægerne i de øvrige specialer.

Resultat af Overlægeforeningens spørgeskemaundersøgelse 2018 om forskning blandt landets overlæger

Deltagelse i forskning er en af de 7 lægeroller

Citater fra overlæger

- ”.. vi er så pressede i klinikken, at forskningen bliver kvalt. For mig at se bør vi både arbejde for patienten i dag og den patient, der kommer i morgen, men lige nu er det stort set kun dagen i dag, man tænker på. Det er en farlig udvikling. Forskning er også med til holde arbejdsglæden ved lige, og jeg oplever, at udbændthed er et lurende problem hos kollegerne”

Udfordringerne i psykiatrisk forskning

- Kritisk masse af tværfaglig ekspertise (læge, psykolog, ingeniør, matematiker, statistiker etc.)
- Rekruttering af unge talenter
- IT og jura
  - Samarbejds- og databehandleraftaler (særligt svært ml flere regioner)
  - Håndtering af kliniske data versus forskningsdata
  - Datasikkerhed iht GDPR versus åbenhed og deling af forskningsdata
  - Håndtering af meget personfølsomme videooptagelser af patienter
- Prioritering og rammer
- 'Stigma' knyttet til psykiatri

Finansiering

Dansk Psykiatrisk Selskabs Hvidbog, 2021-2031:

- Danmarks Frie forskningsråd uddelte i 2016 i alt 217 mio. kroner til forskning, heraf gik 9 mio. kroner (4%) til forskning i psykiatri
- Det er ude af proportion ift sygdomsbyrden (25%) af de psykiske sygdomme!
- Forslag om at oprette *et landsdækkende psykiatrisk forskningsråd*

Tilbud om deltagelse i forskning bør være en rettighed – også for patienterne

- National Institute for Health Research (UK, 2016) uddeler en fast del af National Health Service budget til klinisk forskning med det formål:
- at klinisk forskning indgår i alle aspekter af patientbehandlingen
- at alle patienter sikres mulighed for deltagelse i forskningsprojekter og adgang til den nyeste viden

Det flyder med data om børn og unge

- Vi måler og måler uden at blive ret meget klogere, fx:
  - Undervisningsministeriets nationale trivselsmåling
  - Skolebørnsundersøgelserne
  - Ungdomsprofilen
  - Den nationale sundhedsprofil etc etc.
- Vi mangler 'flydende' kobling af data på individniveau:
  - Skole/befolkningsundersøgelser (fokus på validerede spørgeskemaer)
  - Data fra kommunale indsatser (fx Mind My Mind)
  - Kliniske databaser (bør udbygges med PROM mhp effektmåling)
  - biologisk materiale (mhp biomarkører, -omics)

Anbefalinger til forskningsstrategi

- Fleksible forskningsstillinger kombineret med klinisk ansættelse
- Flere midler til uafhængig forskning i medikamentel såvel som ikke-medikamentel behandling
- Mere forskning i børn og unge, - udviklingsveje til mental sundhed og sygdom
- Databaser og lovgivning skal spille sammen:
  - Flydende kobling af data fx hos Danmarks Statistik
  - Database sv.t. **DREAM forløbsdatabase** som udarbejdes af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering
- National strategi og nationalt forskningsråd for psykiatrisk forskning

A person wearing a blue long-sleeved shirt is holding a white rectangular sign with both hands. The sign has the word "Tak!" written on it in a bold, black, handwritten-style font. The background is dark, making the white sign stand out.

Tak!

for opmærksomheden

Forventninger til psykiatrisk forskning

Lægevidenskabeligt speciale stiller krav om:

- Ensartede og evidensbaserede metoder i diagnostik, forebyggelse og behandling
- Viden om sygdommenes risikofaktorer og patogenese
- Viden om effekter og omkostninger af forskellige behandlinger, - hvad virker for hvem og under hvilke omstændigheder?
- Forbedre forebyggelse og behandling til gavn for befolkningen